

udvikling, hvor bl.a. decentralisering bliver et nøglebegreb, ligesom den gradvise eliminerings af den forudgående tids konsensus om, hvad der repertoire-mæssigt er lodigt – til fordel for en langt mere pluralistisk musik- og kultur-opfattelse.

Slutkapitlet „Musiken i Sverige och framtiden“ (kapitel 13) rummer en række betragtninger, der ikke alle er lige opmuntrende, og som bl.a. handler om overlevelseskampen mod „multijätterna“, den multinationale musikindustri – for ikke at tale om skrækforestillinger om kunstmusikken eventuelt engang fortrængt af en mere eller mindre artificiel computermusik el. lign. Balancen genoprettes dog noget med følgende slutbemærkning: „musik ... lär inte låta sig förträngas av andra modaliteter eller ljudkonstvarianter utan kommer snarast som tidigare i mänsklighetens historia att i sig assimilera nymodige och framtida komponenter.“

Bertel Krarup

Lars Lilliestam: *Gebörsmusik, blues, rock og muntlig tradering (Skrifter från Musikvetenskapliga Institutionen 37)*. Göteborgs Universitet, Akademiförlaget, Göteborg 1995. 264 s. Noder. ISBN 91-24-16670-7.

Even Ruud og Odd Are Berkaak: *Sunwheels, fortellinger om et rockeband*. Universitetsforlaget, Oslo 1994. 224 s. Ill. ISBN 82-00-02494-6.

Formålet med Lars Lilliestams bog er at beskrive den forskning, som findes om gehørs-musik, og at beskrive, hvorledes man kan analysere denne eksemplificeret ved blues- og rockmusik. Første kapitel, „Musik, muntlighed och skriftlighed“, kommer vidt omkring sit emne. Lilliestams inspiration har i høj grad været den amerikanske litteraturforsker Walter J. Ongs opstilling af karakteristika for hhv. muntlig og skriftlig kultur (i afhandlingen *Orality and Literacy* 1982). I modsætning til Ong understreger Lilliestam dog, at tilstedeværelsen af den skriftligs kulturs fremtrædelsesformer ikke fuldstændig udelukker den mundtliges, men at vi befinder os i et samfund, hvor skriftkulturens mønstre slår igennem med forskellig styrke inden for samfundets forskellige klasser. Med inddragelse af musiketnologen

Ruth Finnegan slår Lilliestam fast, at mundtlige og skriftlige træk ytrer sig forskelligt i forskellige kulturer på forskellige tidspunkter, og han hævder således, at muntlig og skriftlig kultur har en historisk dimension. De mange referencer giver en udmærket gennemgang af den litterære og etnologiske forskning, der knytter sig til kapitlets emne, og Lilliestams sædvanlige, meget diskuterende og orienterende skrivestil åbner feltets problemstillinger snarere end besvarer dem. Det skal også fremhæves, at de mange præcise henvisninger til primærlitteratur gør fremstillingen meget brugbar for andre forskere med interesse for mundtlig/skriftlig-dikotomien.

Hvor indledningskapitlet forholder sig alment og temmelig overordnet til problemstillingen, er emnet for andet og tredje kapitel den musikalske praksis, som knytter sig til den mundtligt overleverede musik. De to kapitler fokuserer på bluesformlen. Andet kapitel er en gennemgang af blueskemaets udviklingshistorie, idet skemaet netop ses som en musikalsk formel. Her udfoldes en musikhistorieskrivning, som i meget høj grad tager udgangspunkt i materialet (formlen) og musikernes bearbejdning heraf. Lilliestam refererer til den sydafrikanske musikforsker Peter van der Merwe, der har understreget, at essensen i 12-takters-blues ikke oprindeligt ligger i de 12 takter, men i formens tredelte natur; van der Merwe mener ligeledes, at oprindelsen til blues-skemaet ikke kun, som tidligere forskere har hævdet, er den engelske ballades tre underliggende akkorder, men at akkordfølgen kan spores tilbage til renæssancens italienske og franske dansemusik. På denne baggrund karakteriserer Lilliestam blues-skemaet som en mundtlig overleveret musikalsk form, hvis formel kan varieres på utallige måder. Med udgangspunkt i sangfamilier – der defineres som en gruppe af melodier med samme karakter, med nogenlunde enslydende tekst og i mange tilfælde knyttet sammen gennem en vis lighed i akkompagnementets akkordrækkefølge – analyseres fem versioner af *Rollin' and Tumblin'*, og Lilliestam påviser, hvordan den mundtlige overlevering påvirkes af skriftkulturens normer, idet blueskemaet i rock og jazz er regelbundet i modsætning til countrybluesens løsere karakter. Dette har Lilliestam allerede påvist i sin afhandling, *Musikalsk Ackulturaton*, fra 1988. I jazz- og rockmusik melodiseres en bestemt harmonik, mens den oprindelige bluesmusik i

højere grad tilpassede sin melodik til harmonierne – bluesskemaet er altså blevet en fastlagt formel, som musikeren kan spille med eller imod. Dette anser Lilliestam for at være et skriftkulturelt træk.

Bogens tredje kapitel bygger på musikeres udtalelser om mundtlig overlevering i praksis, og her berøres problemer i forhold til terminologi, spillestil, komposition, tekster og undervisning. Kapitlet er meget anvendeligt i en undervisningsmæssig sammenhæng, idet her er empiriske eksempler på alle mulige vinklinger af emnet „Rock som Gehörsmusik“.

Gehörsmusik, blues, rock og muntlig tradering er en yderst velorienteret og -orienterende bog, der kan anvendes som supplement til de sædvanligvis meget personfikserede fremstillinger af rockmusikkens historie, idet Lilliestam har stor indsigt i udviklingen af rockens musikalske materiale. Sproget er klart, og de musikalske analyser er gode illustrationer af forfatterens pointer. Skal man komme med en lille indvending, må det blive, at Lilliestam i det sidste kapitel berører så mange facetter af rocken som mundtlig kultur, at det er svært for læseren at bevare overblikket.

Den svenske musikforskning synes at adskille sig fra den danske ved en større grad af åbenhed og orientering om forskningsarbejder inden for forskellige musikkulturer. Således vidner bogens litteraturliste om en stor orienteringsflade inden for det musikvidenskabelige felt.

Bogen *Sunwheels, fortællinger om et rockeband*, udgivet af Universitetsforlaget i Oslo, er den mest fængslende fagbog, jeg har læst i lang tid. Igennem to år har to nordmænd, musikforskeren Even Ruud og antropologen Odd Are Berkaak, fulgt et rockorkester på nært hold. Bogen beskriver et ualmindeligt spændende feltarbejde, som forfatterne hele tiden beskriver både indfølelse og analyserende. Fremstillingen er bygget op om historien om Sunwheels, *urbandet* for det band, forskerne fulgte. I den første del af bogen beskrives drengsårenes orkester gennem fortællinger kommenteret af de to forskere. I anden halvdel præsenteres vi for de nuværende bandmedlemmer og deres fortællinger om sig selv og om bandet. Forfatterne ser populærkulturen som en mødeplads hvor brud og modstand – rockkulturens altid fremhævede oprør – lever side om side med en forsonende og samlende praksis – *the band must go on*.

Berkaak og Ruud tager afstand fra udelukkende at se rockkulturen som oppositionel, og gennem beskrivelser af øvning, interviews med den enkelte musiker og beskrivelser af dennes forhold til musik og ambitioner viser de, hvorledes rockkulturen også skaffer sine medlemmer indsigt i samfundets strukturer og realiteter. Musikere repræsenterer hver deres holdning til musik, og spektret er bredt. Jeg har læst bogen flere gange i løbet af det sidste år, og jeg er stadig fascineret af dette forskningsarbejde, der er så indsigtfuldt, og som formidles så fremragende til læserne.

Både de to forfattere til denne bog og Lars Lilliestam er i øvrigt med i netværket *Nordisk Rockforskning*, som nu har bestået i fem år under NorFAs vinger.

Charlotte Rørdam Larsen

Plader

F.L.Ae. Kunzen og Jens Baggesen: Holger Danske. Inga Nielsen (Oberon), Henriette Bonde-Hansen (Titania), Inger Dam Jensen (Rezia), Marianne Rørholm (Almansaris), Gert Henning-Jensen (Holger), Johannes Mannov (Kerasmin), Johan Reuter (Buurman/Bobul), Guido Paëvatalu (Mustien), Radiosymfoniorkestret, Radiokoret, Thomas Dausgaard (dirigent). dacapo 8.224036-37. (2 cd'er).

Det litterære bunkslagsmål, der er gået over i historien som *Holger-fejden*, henviste for lang tid den store opera til en sekundær rolle på den danske scene. Ophobede spændinger i forholdet mellem dansk og tysk og mellem borgerkab og hof væltede frem i foråret 1789. Egentlig var *Holger Danske* vist et ret uskyldigt midtpunkt i mudderkastningen, men polemikken tog livet af værket, der endte som et af de mest respekterede spøgelsler i dansk musikhistorie. Et mesterværk, bedyres der overalt, men det er ikke blevet hørt eller set bortset fra ved enkelte behjertede forsøg på genoplivning.

Nu foreligger *Holger* på det medium, der i vore dage hurtigst og lettest – når man ser bort fra en kostbar TV-produktion – kan føre en